

Nr 2 - September 2022 - Årgång 22 - Pris 30 kr

Västra Mälardalens
Släktforskare

Kipung

Arboga

Kumsvä

AnSpråket

MEDLEMSBLAD FÖR VÄSTRA MÄLARDALENS SLÄKTFORSKARE

Historia
runt ett
vägshål

Släktplatser

Mormors
fosterbarn

Ett öde
torp med en
öppen dörr

Ordförande har ordet

Hans Ekström

Välkomna till en strålande släktforskarhöst!

Det har gått några månader sedan senast med både glädje och sorg.

Vi kunde sluta tjata om Coronan,

restriktionerna togs succesivt bort och vi började träffas på ett socialt trevligare sätt. Glädjen varade inte så länge, den ryska björnen och dess förskräcklige tsar fick för sig att starta krig mot Ukraina i februari. Ofattbart hur man kan skicka mullrande tanks och dödsbringande bomber mot försvarslösa kvinnor, barn och andra civila. Låt oss hoppas att detta elände snart får ett slut.

Nej nu får vi skicka släktforskar-mungiporna upp till öronen och se framåt.

Hoppas du haft en bra sommar

och är redo för en aktiv släktforskarhöst. Kom med och hjälp till att fylla avslutningen på detta år med givande samvaro och lysande släktforskning.

Vi har så mycket planerat, spännande föredrag, studiecirklar och andra träffar på våra olika orter. Det ryktas även om att tomten kommer till vår släktforskarlokal i Köping.

Mer info finns att hitta i detta nummer av AnSpråket och fortlöpande på våra andra sociala medier.

Jag vill också rikta ett stort tack för alla fantastiska insatser som våra duktiga funktionärer, cirkelledare och övriga medlemmar bidragit med och kommer att bidra med. Även ett stort tack till er alla som skickat in bidrag till denna tidning.

Bevara omdöme och klokhet, släpp dem inte ur sikte.

Allt väl önskar jag er alla.

Innehåll

Ordförande har ordet	2
Grantorp i Kolsva	3
Ett öde torp med en öppen dörr	4
Forsbergs Fotos porträttarkiv	5
Nästa nummer av AnSpråket	5
Mormors tio fosterbarn	6
Historia runt ett vägsäl	8
En sökning på internet	10
En kyrkas tillblivelse	11
Soldattorpet LarsBergs	12
Ett efterlängtat foto	13
Mörttjärnshöjden	14
Studiecirklar och möten	15
Guidad vandring i stadsdelen Kungsängen i Köping	15
Höstens program	16

Studieförbundet
Vuxenskolan

"Studieförbundet Vuxenskolan vision är ett samhälle där varje människa växer genom kunskap, insikt och delaktighet."

AnSpråket

Ansvarig utgivare: Hans Ekström

Redaktion: Lars-Erik Käll

Eva Larspers

Elisabet Mikaelsson

Monica Lindkvist

Artiklar, frågor, efterlysningar skickas till redaktor@vmsf.se

AnSpråket trycks av Reklamtryckeriet i Köping

Framsida:

Lars-Erik Käll, Grönö nr 85

Västra Mälardalens
Släktforskare

Webbsida: vmsf.se

Bankgiro: 866-1514

Swish: 123 576 52 68

Vi hälsar nya medlemmar välkomna!

Dan Vikman, Köping

Carina Käck, Köping

Tom Barckman, Helsingborg

Roger Bergsten, Köping

Stefan Johansson, Västerås

Birgitta Janzon Leppälampi, Arboga

Inger Midmo, Kungsör

Nina Lundgren, Arboga

Leif Linder, Växjö

Jens Lönnbjer, Arboga

Joachim Bylund, Valskog

Vill du bli medlem?

Anmälan på vår webbsida eller till kassör Sven Edman, 0221-201 78, kassor@vmsf.se

Uppmaning!

Lämna din e-postadress till kassören så vi kan nå dig med viktig information.

Västra
Mälardalens
släktforskare på
Facebook & Instagram

Gå med i Facebook-gruppen "Vi som släktforskar i Västra Mälardalen", där hjälper vi varandra med släktforskarproblem. Alla intresserade kan gå med, du behöver inte vara medlem i föreningen.

Vi har också en Facebook-sida "Västra Mälardalens Släktforskare" där aktuell information och reportage från vår förening läggs ut. Ta del av den informationen genom att gilla och följa sidan.

Vi finns också på Instagram, följ oss där:

slaktforskarforeningen_vms

Kontaktpersoner:

Eva Larspers, Lars-Erik Käll och Carina Huggare

Grantorp i Kolsva

Skribent: Margot Johnsson

Grantorpet som det såg ut på 50-talet. Huset var, från början, rödmålat.

Huset Grantorp i Hagen i Kolsva, som Gustaf och Cecilia, min farfar och farmor, köpte 1916 blev ett omtyckt utflyktsmål och en träffpunkt för deras barn och deras familjer. Yngste sonen Toris och hans hustru Thea bodde i lägenheten en trappa upp och övertog huset efter deras död.

Efter Toris död 1969 sålde Thea huset och flyttade till en lägenhet på Prästgårdsgatan i Köping. Huset finns fortfarande kvar, renoverat och moderniserat. Nuvarande adress är Parkvägen 27 i Kolsva.

En familjebild från Grantorp påsken 1930.

Att åka med ångtåget på KUJ-banan till farmor och farfar i Grantorp var ett populärt helg-nöje för pappa Everts familj på 30-talet.

Här fanns mycket spännande att göra för två nyfikna små flickor. Man klev på tåget på hållplats Karlsdalsvägen i Köping och steg av på hållplats Hagen i Kolsva.

Bilden hämtad från DigitaltMuseum

På vedbacken, under övervakning av pappa Evert hjälper barnen till att hämta ved

Cecilia älskade att pyssla i sin trädgård med äppel- och plummonträd, bårbuskar trädgårdsland och blomster-rabatter.

En vacker blomsterbukett skall pryda matsalsbordet.

I skogen bakom stenvuren längst bort i trädgården fanns både svamp och bär som Cecilia varje höst tog till vara på, ofta med hjälp av barn och barnbarn.

Vid höns huset. Att ge hönsen mat är ett viktigt uppdrag. Gunnel, Dorrit och kusin Birger hjälper gärna till.

“Om en svart katt korsar din väg betyder det att djuret är på väg någonstans” - Groucho Marx

Ett öde torp med en öppen dörr

Skribent: Monica Lindkvist

En resa i förfäders spår sommaren 2019

En vacker sensommardag styrde jag och min son Eric kosan från Köping ner till trakterna strax norr om Nyköping i Sörmland. Vi var på väg till platser där flera generationer av släkten Lindkvist tidigare levde, huvudsak i Runtuna socken.

Eric agerade chaufför och jag själv var kartläsare. I knät hade jag en gammal karta som jag kopierat från en av många Årskrönikor som utgetts av Runtuna-Lids Hembygdsförening. En karta som tagits fram i samband med den torp-inventering som gjorts under några år för flera år sedan. Sonen som är lite mer modern av sig hade sin telefon med gps, för att samtidigt hålla koll på den mer aktuella kartan.

Vi började i Stigtomta med att fotografera det hus jag själv minns att min farmor och farfar bodde i. Farfar Gustav och farmor Märta levde mellan 1891-1981. Tyvärr var farmor sjuk och onåbar under många, många år så henne har jag bara några få små minnen av.

Några av övriga torp som vi fann under denna resa har jag inga egna minnen ifrån men däremot

mina mycket äldre bröder. Kameran användes flitigt och det kändes väldigt speciellt att få åka runt i dessa trakter och hitta flera av de torp som släkten bott i. Självklart inte alla men tillräckligt många för att ge oss en bild av hur generationerna flyttat inom ett litet område i Runtuna socken.

Min far Lennart, född 1917 i Runtuna, gick i Odinslunds skola och den fanns kvar i sitt ursprungliga skick, utvändigt i alla fall. Vi vandrade runt på det som troligen varit dess skolgård och njöt av de öppna vyerna vi såg. Lyssnade vi noga kunde vi nästan höra hur en skrällande ringklocka eller en fröken med klar röst kalla in barnen från deras rast.

Vi for vidare, fick vända om några gånger, men fann ytterligare något torp samt även de storgårdar vilka dessa torp en gång tillhörde. Allt fotograferades förstas.

Så var det då dags för den största och kanske den mest magiska känslan på hela denna långa och

givande dag. Vi parkerade vid en vägbom och gick sedan några hundratals meter på en gammal väg. Lite på håll efter en krök såg vi torpet längst bort i en liten glänta. Där var jag tvungen att stanna en stund och samla mig. Det går inte riktigt med ord att beskriva den känsla som infann sig. Min son såg först lite förundrat på mig men var allt lite tagen han också.

I Lugnet torp, som vi nu alltså var på väg till, har släkten Lindkvist bott i tre generationer. Det byggdes år 1850 som ett tidstypiskt soldattorp åt eller av f.d soldaten Anders Blad (f 1798). När han fått avsked flyttade han och hustrun in i det då nybyggda torpet Lugnet.

År 1893 kom från Grindsäter Johan August Lindkvist (f 1860) med hustrun Anna Sofia Eriksson (f 1863) som nya ägare till Lugnet torp. De hade då varit gifta sedan 1886. Paret fick totalt 11 barn varav 8 överlevde till vuxen ålder. Ett av dessa barn, barn nr 4 i skaran, var min farfar Gustav Alfred (f 1891).

Torpet hade vid vårt besök stått öde under många år men var ändå väl bevarat. Gamla äppelträd fanns nära torpet och gläntan gav oss en antydning om hur stor del som säkert varit åkermark.

Källstugan där min far växte upp

Lilla Grindsäter där både far och farfar bott i kortare perioder

Lugnet torp där farfar växte upp

Jordkällaren låg en liten bit bort från torpet och det som kanske varit platsen för en ko och några höns låg bredvid den.

Både jag och min son Eric var märkbart tagna av att vandra runt på den mark där våra förfäder tidigare vandrat. Annu mer tagna blev vi när jag efter en stund kände på dörren till det fina lilla torpet. Till min förvåning visade den sig vara öppen!

Länge tvekade jag innan jag tog första steget in. Det kändes ofattbart att jag nu även skulle få se hur det såg ut inomhus. Båda gick vi vörtnadsfullt och stilla under tystnad in i torpet.

Huset var omöblerat men visade tydligt att det från början bara varit ett litet kök och ett rum.

På senare tid byggdes ännu ett rum. Det visste vi då vi tagit del av den uppgiften i Runtuna-Lids Årskrönika. Där hade vi läst att där bodde Johan August fram till sin död 1942. Detta efter han blivit änklings vid 58 års ålder och barnen tagit över. Tre av barnen med familjer huserade som torpare vid olika tider i torpet Lugnet från 1922 fram till 1943.

I ovan omtalade årskrönika från 2013-14 finns en bild på Johan August stolt poserande framför torpet under 1920-talet. Självklart bad jag Eric att stå framför torpet han också och så förevigade jag det förstas med kameran. Tyvärr svek minnet gällande placeringen vid huset, som ni kan se.

Tänk att där gick vi, jag och min son, som fjärde och femte generation i våra förfäders fotspår. Det kan inte beskrivas bättre än att känslan var överväldigande.

Kom och titta på Forsbergs Fotos porträttarkiv!

Nu har vi skapat en möjlighet för dig att titta på de skannade

porträtten som vi ärvt av Forsbergs Foto i Köping. Du är välkommen till vår släktforskarlokal för att via vår dator titta på de många tusen negativ som är skannade och indexerade.

Det kommer även att var möjligt att göra sökningar efter personer, och med lite tur

så hittar du kanske någon släkting.

Så, kom på "medlemsöppet", tisdag, onsdag och torsdag mellan 13-18, när Göran Wreder är där och hjälper till.

Vill du veta mer så kontakta Kristin Ludvigsson på telefonnr 070-696 30 68.

Nästa nummer av AnSpråket

I nästa nummer har vi inget speciellt tema. Vi kallar det för "Gott & Blandat".

Har du träffat på någon intressant person i din släktforskning? Eller något gammalt fint fordon du vill berätta om?

Du kanske vill berätta om annat du stött på i din släktforskning?

Det kan vara många olika typer av texter: långa, (fast högst två sidor), korta, fakta, berättelser, tips på forskning inom området mm.

Skicka in text och bilder om det du vill berätta.

Tycker du att du inte kan skriva själv? Berätta för oss så hjälper vi till att skriva.

Skicka dina åsikter eller ditt bidrag till: redaktor@vmsf.se

Mormor tog hand om tio fosterbarn

Skribent: Lennart Svensson

Min mormor, eller kanske riktigare sagt, min mors fostermor Frida Vilhelmina Pettersson föddes som åttonde barnet i en barnaskara om sju pojkar och tre flickor.

Föräldrarna, jordbruksarbetaren August Alfred Pettersson, född 1855 och hans hustru Kristina Vilhelmina Bäckström, född 1866. Paret bodde vid Fridas födelse i Götlunda, men kom snart att flytta till Hamre i Arboga Landsförsamling, där Frida gick i skolan.

I december 1911 flyttade Frida från familjen och började arbeta som piga på Segelsberga i Björskog för att senare flytta vidare till Nåberga, även detta i Björskog. I november 1914 flyttade Frida vidare till Vretberga gård i Medåker. I december 1915 togs fadern, August Pettersson in på Arboga landsförsamlings ålderdomshem, 60 år gammal. I samband med detta flyttade modern, Kristina Bäckström tillsammans med döttrarna Frida, den två år äldre Alma och den 5 år yngre Nanny som mjölkerskor till Norra Kungsladugården i Kungs Barkarö. Norra Kungsladugården var vid den här tiden en mycket stor anläggning med många anställda. Där arbetade också Fridas fästman, Viktor Larsson som hon tidigare träffat på Vretberga gård.

Första fosterbarnet

Till Norra Kungsladugården kom också en kvinna, den ogifta Emma Karolina Larsson från Tåby i Medåker som fött en dotter den 11 juli 1916. Emma arbetade vid födseln som piga i Valla, Himmeta och någon månad efter att barnet föddes flyttade Emma som mjölkerska till Norra Kungsladugården i Kungs Barkarö.

De båda kvinnorna kom att mötas och Frida hjälpte Emma med tillsynen av Stina, som dottern hette, när arbetstiden så tillät. Viktor Larsson och Frida gifte sig den 26/8 1917. Strax efter giftermålet tog de Stina som fosterbarn.

I november 1918 flyttade familjen som statare till Bengtsbo gård i Haraker utanför

Västerås och året därpå till Lundby Gård i Badelunda. Vid tiden i Badelunda inträffade en avgörande förändring i familjens liv. Viktor Larsson fick meddelande om att han fått arva en fastighet, gården Björksjö, på Nibblejorden i Köping. Hans ogifta moster, Sofia Pettersson, som ägde gården hade avlidit i den s k Spanska sjukan på julaftonen 1918.

Så snart tillfälle bjöds flyttade familjen med fosterbarnet Stina till sitt ärvda hus i Köping. Huset bestod av två våningar och man tog nedervåningen, som bestod av ett rum och kök, i bruk medan övervåningen, bestående av en något mindre lägenhet hyrdes ut. Bostäderna var helt utan moderna bekvämligheter. I samband med inflyttningen installerades elektriskt ljus i huset.

Fler fosterbarn

I augusti 1921 föddes Mary Elisabet Dahl i Storkyrkoförsamlingen i Stockholm och togs redan som spädbarn till familjen som fosterbarn. Detta gäller även för Erik Ingvar Eriksson, född i oktober 1926 i Engelbrekt i Stockholm. Ännu ett spädbarn, Solveig Viktoria Brodd, född i april 1931 i Västerås placerades hos Frida och Viktor Larsson som fosterbarn. Bengt Hartvig Börje Karlsson/Hellberg från Munktorp, bodde med familjen tills han blev 4 år. Han kom senare att flytta till USA.

Förutom dessa barn tog familjen emot ytterligare två pojkar, Sture Johnsen och Karl Edvin Brodd/Axelsson för kortare tid. Utöver dessa barn fanns också två pojkar och en flicka placerade i familjen en i avvaktan på att Barnavårdsnämnden skulle finna

Gården Björksjö på Nibblejorden. Framför huset står Frida och maken Viktor med fosterbarn samt Fridas syster Alma med maken Karl. Med på bilden är också Fridas och Almas far August.

en fast placering i annat fosterhem.

Att det var ett gott fosterhem förstår man då myndigheten gärna placerade fler barn till familjen. Man kan gott tänka sig att det tidvis var trångt i den lilla stugan på Nibblejorden.

De skolpliktiga barnen gick i Jämmertuna skola (Tunaskolan) och Frida såg gärna att barnen deltog i Frälsningsarméns barn- och ungdomsverksamhet på fritiden. Vid midsommaren 1935 insjuknade Viktor plötsligt i lunginflammation och avled några dagar därefter, endast 50 år gammal och Frida ställdes ensam med barnen. Den äldsta dottern, Stina, hade då lämnat hemmet och dottern Marys skolgång var avslutad och hon återvände därefter till Stockholm. Kvar i hemmet fanns då den 9-åriga Ingvar och den 4-åriga Solveig.

Omvärldens attityd till de oäkta barnen

På 1920- och 1930-talet kunde fortfarande en del människor se med visst förakt till barn födda utanför äktenskapet. Sammanhållningen mellan barnen var oftast god trots ålderskillnaden.

Bland grannarna på Nibblejorden accepterades barnen från Björksjö och de lekte gärna tillsammans med områdets övriga barn.

Vid ett tillfälle när Ingvar gick i Jämmertuna Skola (Tunaskolan) och fick skulden för en mindre förseelse som han inte gjort sig skyldig till, visades han ut från lektionen i klassrummet. Han klättrade då högt upp i ett träd, som det fanns gott om på och omkring skolgården. Efter lektionen kom läraren ut och uppmanade Ingvar att klättra ned, men han satt envist kvar uppe i trädet. Fler lärare kom då ut och ömsom hotade och ömsom bad att han skulle komma ned. Till slut kom någon på att hans äldsta fostersyster Stina, då i 18-årsåldern, arbetade i familj i den närbelägna fastigheten Björkhaga och hämtade henne. Hon bad då Ingvar gå ned från trädet, vilket han då genast gjorde.

Representanter från Barnavårdsnämnden besökte emellanåt familjen för att se till att barnen hade det bra.

Vid ett tillfälle när Stina var ensam hemma och stod och bakade knackade det på dörren och den dåvarande ordföranden i Barnavårdsnämnden, den i Köping mycket välkände kyrkoherden Gustaf Gustafsson klev in och satte sig på kökssoffan för att vänta på Frida som var ute i ett ärende. Stina blev då generad men fortsatte på uppmaning av kyrkoherden att baka.

Frida gifter om sig

Vid Viktors frånfälle var Frida bara 39 år och kom att uppvaktas av byggnadssnickaren Albert Nyberg som blivit änkeman ungefär samtidigt med Viktors död. Paret gifte sig 1937 och Albert avyttrade sin fastighet vid Norrlandsgatan i Köping och flyttade till Frida i Björksjö.

Det bestämdes då att den då 6-åriga Solveig skulle kvarstanna i den nya familjen men att Ingvar, till Fridas stora sorg, skulle placeras om. Han placerades då av myndigheterna på Munktorps ålderdomshem där han bodde

bland åldringarna. Därifrån placerades han ut till olika lantbrukare i socknen där han fick slita hårt och inte sällan belönades med ett kok stryk.

Frida höll hela tiden kontakt med Ingvar och hjälpte honom på alla sätt så gott hon kunde. Hon såg till att han kunde delta i konfirmationsundervisningen tillsammans med socknens andra barn och såg till att han fick kläder till konfirmationen. Detta bidrog till en alldeles speciell relation mellan Ingvar och Frida och Ingvar sade ofta att "Frida var så god så det riktigt lyst om henne".

Albert Nyberg avlider

I slutet av oktober 1952 avled Fridas make Albert plötsligt efter att ha drabbats av en hjärnblödning och Frida blev åter ensam. Alla fosterbarnen var då utflugna och Solveig, det yngsta fosterbarnet bodde på den övre våningen i huset med sin make och sin nyfödda dotter.

Frida fick då en förfrågan om hon kunde tänka sig att bli hushållerska hos en änkeman i en närbelägen gård på Nibblejorden. Hon accepterade erbjudandet och efter en tid flyttade hon också in hos änkemannen, den förre filaren vid Köpings Mekaniska Verkstad, Alfred Edström. På 1900-talet var det ett vanligt förekommande arrangemang då de flesta kvinnor arbetade i hemmet och hade svårt att försörja sig när maken dött. Många män som blivit ensamma hade mycket liten erfarenhet av hushållsarbete och kom därför att söka en hushållerska. Det resulterade ofta i ett samboförhållande till bådas bästa. När husen på Nibblejorden började rivas kring 1960 flyttade paret till den då nybyggda hyresfastigheten på Glasgatan 12 i Köping.

Alltid tyckt om barn

I en intervju i ortstidningen KöpingsPosten i samband med sin 65-årsdag i februari 1961 berättar hon att hon alltid tyckt om barn och eftersom hon inte fick något eget barn så tog hon sig an fosterbarn. Ersättningen

uppgick till 20-25 kronor per barn och månad, vilket skulle räcka till mat, kläder, skolböcker, mediciner och läkarbesök. Det var viktigt att komma ihåg barnens födelsedagar.

Som mest hade hon fem barn samtidigt i den lilla stugan på Nibblejorden i Köping. Två av fosterbarnen, den äldsta dottern, Stina och den yngsta, Solveig bor med sina familjer i Köping, medan Mary bor i Stockholm och Ingvar bor med sin familj i Falun. Mary och Ingvar brukar besöka henne när tillfälle uppkommer, vilket Frida verkligen uppskattar. Av de övriga barnen bor några i Västmanland medan en pojke har flyttat till Amerika. Hon berättar vidare att det vid många tillfällen var ett slitsamt arbete med tvätt och annat i den helt omoderna lägenheten i huset men att det samtidigt kändes bra att låta barnen växa upp i ett kärleksfullt hem. Och, avslutar hon intervjun, nog kommer jag fortfarande ihåg deras födelsedagar.

Alfred Edström gick bort 1968 och Frida bodde kvar i lägenheten på Glasgatan tills hon några år före sin död flyttade in på äldreboendet Nordlund i Köping. Frida avled den 21 maj 1981 och begravdes vid sin make Viktors sida i graven på Kapellkyrkogården i Köping. Med vid graven var alla de fyra fosterbarnen som hon tog hand om redan som spädbarn.

Frida på sin 50-års dag

“Det vi har gjort enbart för oss själva dör med oss. Det vi har gjort för andra och världen lever vidare för alltid” - Albert Pike

Historia runt ett vägskäl

Skribent: Karl-Åke Jansson

När landshövding Mino Akhtarzand invigde den nya faunapassagen vid Östtuna kraftverk den 8 september 2019 var det få som tänkte på att man nu grävt av den gamla riksvägen där kungarna red sin Eriksgata under århundraden. Från Västerport i Köping väster ut till Arboga och söderut mot Västerrekarnevägen, då passerade man bron i Östtuna.

Östtuna

Forsarna i Hedströmmen ner mot Mälaren kom att utnyttjas för olika verksamheter. Strax intill faunapassagen låg förr två kvarnar, Forsby och Östtuna kvarnar, som under 1500- och 1600-talet var skattekvarnar. Några hundra meter nedströms låg Östtuna gästgiveri och krog 1615–1815. Här höll Åkerbo härad sina ting efter åren vid Eklöt i Medåker. Intill gästgivargården fanns en hammar-smedja och ett vantmakeri där man tillverkade material till kronan.

Kallstena

Några hundra meter närmare Mälaren ligger Kallstena. Där fanns en såg och en kvarn samt ett pappersbruk 1655–1753 samt ett tegelbruk 1845–1875 som tillverkade taktegel. Vid Kallstena fanns en träbro som skulle underhållas av traktens bönder. Men bron klarade inte av några tunga transporter så de flesta av transporterna gick över Åsta gata ner till bron vid Östtuna.

Vid Kallstena fanns flera bostäder, bland annat två soldattorp. Soldatnamn som Ståhle, Liljeberg och Kallsten förekom där.

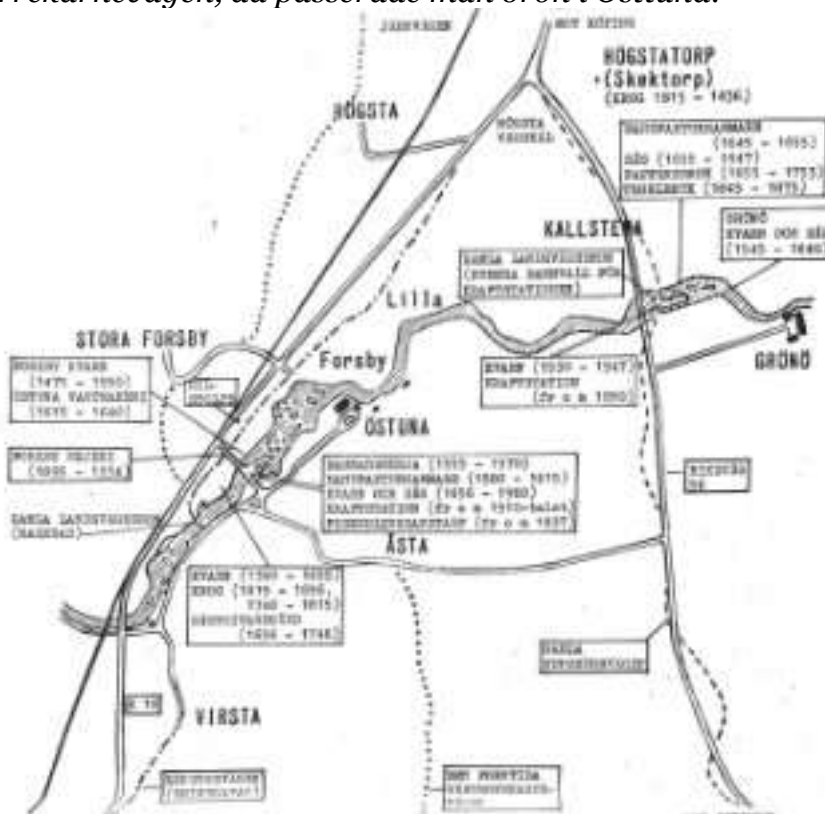
Majaskeka

På Heljesta utjord strax intill vägskälet låg torpet Skektorps.

Där Majas torp en gång låg finns numera endast en björkdunge

Där bodde Maja som övertog krogverksamheten när Östtuna

Karta från artikel i Bäragslagsbladet, skriven av Oskar Björnäng

gästgivarvärd flyttades till Köping.

Hon hade sin verksamhet i torpet men under marknadsdagarna i Köping flyttade hon ut sin verksamhet till vägskälet som därav fick namnet Majaskeka.

Den skog som fanns mellan Kungsörsvägen och Arbogavägen vid Majaskeka skulle avverkas i början av 1970-talet. Det var en skog planterad på ängsmark så man såg här en möjlighet att öka ut åkerarealen med 13 ha. När sedan den planerade åkermarken skulle dräneras visade det sig att vattnet inte kunde dikas ut i Hedströmmen vid Kallstena. I stället fick den tänkta nyodlingen avvattnas över Högsta och Husta ner till Köpings hamn, en betydligt längre väg.

Den första skörden där togs 1977 och då hade landskapsbilden

ändrats radikalt. Intill vägskälet ligger nu den nya stationen för regionens ambulanser.

Den sträckningen som är aktuell idag mellan Arbogavägen mot Östtuna blev färdig 1939.

Forsby

Vid Högstabacken byggde Forsby fotbollsförening upp en festplats med dansbana i början av 1940-talet. Där dansade man var onsdagskväll under sommarhalvåret. Traktens ungdom kom på cykel eller motorcykel för en svängom i sommarkvällen. I mitten av 1950-talet blev det fler bilar och problem med parkeringsplatser samt större krav på toaletter, så verksamheten lades ner.

Forsby fotbollsförening hade sin hemmaarena nedanför Forsby gård.

Föreningen bildades 1910, då under namnet BK Viking.

När man skulle delta i seriespel visade det sig att det redan fanns en förening med det namnet, så då tog man sig namnet Forsby fotbollsförening och den är fortfarande är verksam i Köping.

Östtuna igen

Tillbaka till Östtunabron och där låg Forsby mejeri. Traktens bönder bildade mejeriföreningen 1895 och man byggde mejeriet intill vägen.

Arbetare vid Östtuna gård, Björskog, år 1938

Så anställde man en mejerist och två mejerskor som förädlade den mjölk som bönderna körde dit med häst och vagn. Ost, smör och mjölk kördes in till Köping och transporterades sedan vidare med tåg till Stockholm.

1935 gick man samman med mjölkcentralen i Köping, varvid verksamheten i Forsby mejeri avslutades och fastigheten såldes.

Intill mejeriet låg Forsby handel. Det var en lanthandel som etablerade sig på platsen 1895 och som lades ned 1940. De sista innehavarna var Rut och Gunnar Ohlsson.

Vidare över Östtunabron och vi kommer in i Björskogs församling. I samband med att kvarnen och sågen byggdes på den sidan förstärktes dammen.

Ett mindre kraftverk med turbin byggdes 1910 och den producerade el till sågen och kvarnen och delar av Östtuna gård. Gården byggdes upp på Björskogssidan av Hedströmmen under 1800-talet.

Mats Rosén som nu bor på gården.

Nedanför kvarnen byggde Västmanlands hushållnings-sällskap på initiativ av konsulent Henry Wiederberg en fiskodlingsanstalt som togs i bruk 1937. Den levererade fiskyngel till länets sjöar och vattendrag i 30 år. Byggnaden finns kvar idag men dammarna är borta.

Virsta

Vid den gamla vägen upp mot Virsta avstyckades 1877 en tomt som skänktes till Björskogs församling och där byggdes ett skolhus för småskola. Den var i bruk till mitten 1950-talet där verksamheten flyttades till kyrkskolan vid Björskogs kyrka. Nedanför Virsta finns trefaldighetskällan, en offerkälla där man drack av det mineralrika vattnet vid Trefaldighet.

Uppe på viadukten låg från mitten av 1500-talet Åkerbo härads avrättningsplats. Den sista avrättningen där ägde rum den 13 oktober 1813 då en dräng från Ullvi avrättades.

Fanunapassagen

Vi har nu tagit del av historien runt ett vägskäl. Packa gärna en kaffekorg och besök fauna-passagen, njut av den fina naturen samt begrunda historien kring området.

Den stora herrgårdsbyggnaden uppfördes omkring 1890 av överste Wilhelm Schenström. Gården var Björskogs största lantbruk och drevs tillsammans med Lilla Forsby, Kallstena och Virsta med förvaltare, rättare och trädgårdsmästare.

Ägare var först överste Schenström, därefter överstelöjtnant Gustaf Blix, hans son major Karl Gustaf Blix och sedan hans dotter Dagmar Lewerentz som sålde gården till Gustavianska stiftelsen Uppsala Universitet.

De styckade ifrån husen och en del areal som såldes till Ylva och

Om skribenten:

Karl-Åke Jansson är den senaste i de långa leden av ättlingar som brukat Forsby Gård. Redan på 1600-talet brukade bonden Anders Ersson Forsby. Karl-Åke gick folkskolan i Köping och arbetade på gården efter skolan.

Han gick sedan lantbruksskola och när han var 23 år tog han över lantbruket från, fadern Erik Jansson.

Efter pensioneringen började Karl-Åke som cirkelledare på Vuxenskolan.

På biblioteket i Köping fanns ett släktforskarum där Karl-Åke under många år hade sina studiecirkel, bland annat i by- och gårdsforskning.

En sökning på internet ledde mig in på släktforskningen!

Skribent: Rickard Liwendahl

Det har sina fördelar med att ha ett ganska ovanligt efternamn! Det är inte särskilt många som heter Liwendahl här i Sverige. Pappa var musiklärare i Västerås, men på somrarna var han föreståndare på en koloni. En dag slog jag mig ner vid datorn och började leta efter minnen från vår gamla koloni. Jag skulle se vad som hade hänt med kolonin och sökte då på internet efter namnet Bo Liwendahl (som pappa hette) och Mårdshyttan. Jag fick lite träffar, men inget som gav om det jag sökte. Däremot fick jag träff på ett släkträd som hade pappas namn i sig.

Det var så det började ...

Jag tittade lite nyfiskt på det där släkträdet och kunde konstatera att det gick några generationer tillbaka på pappas sida. Först reagerade jag dock på att farfar hette Pettersson i det här trädet, det hette han ju inte – han hette ju som vi, Liwendahl. Men sen började jag dra mig till minnes att de någon gång hade hetat Pettersson, men bytt till namnet Liwendahl. Det visade sig att min farfars far hette Pettersson – men min farfars mor hette Lifvendahl. Det var väl lite mer exotiskt att heta Liwendahl än Pettersson även på den tiden, så därav kanske namnbytet.

Det hade kunnat sluta där, men när jag såg att farfars båda föräldrar var födda på Åland så vaknade mitt intresse på fullt allvar! Sedan 1975 och fram till 1989 hyrde våra föräldrar sommarstuga på Åland, till en början på lite olika ställen men så småningom hittade de ett hus längst bort i den åländska skärgården mot Finland till som de trivdes med. 1990 blev pappa sjuk och det blev slut på sommarvistelser på Åland. Men hur blev det nu med släktforskningen då?

Jo, det visade sig att farfars båda föräldrar kom från ön Föglö men flyttade till Stockholm någon gång på 1880-talet och gifte sig där och skaffade familj. Föglö var ju dock en ö som vi aldrig hade varit på under våra många Ålandsresor och nu kändes ju det

som en riktig attraktion att åka dit! Jag visste inte vad jag letade efter men jag kände att jag gärna ville besöka Föglö och få någon känsla av anknytning. Så min sambo och jag bestämde oss för att åka dit. Min bror samt ett par vi kände åkte dit sommaren därpå.

När vi kom fram till Föglö begav vi oss till turistinformationen och berättade att jag och min bror hade rötter här på Föglö. Då frågade de vilka rötter det var och när vi sa Liwendahl så skrockade de till och sa "Jaha, Liwendahlare, ja de är ju kända här och viss släkt bor ju kvar".

Vi tackade för upplysningarna och bestämde oss för att göra en utflykt till öns enda kyrka. Vi ville inte börja söka efter nu levande släktingar, det var vi inte beredda på. Däremot kyrkan kunde man besöka.

När vi kom fram till kyrkan var den stängd. Då gick vi till kyrkogården och började vi titta på gravstenarna där. Brorsan och jag hajade till när vi läste namnet Lifvendahl på flera utav dem och vi förstod med ens att vi stod framför en släkthistoria som vi inte haft en aning om bara ett år tidigare. Det var med häpnad och förundran vi läste på gravstenarna och kunde konstatera att somliga blev gamla och så fanns det några som dog redan som små barn vilket gav en helt ny dimension åt ämnet historia.

Det där kommer jag aldrig att glömma! Det var ofattbart att ett sökande på internet för

någonting helt annat hade lett oss fram till en del av vår släkthistoria.

Senare på hösten kom min sambo och jag tillbaka till Åland för att fira min födelsedag. När vi kom in på en bokhandel för att fråga om den gamla bokhandeln, Liewendahls bokhandel och böcker om släktforskning berättade de att den bokhandeln lagts ner. Vad vi däremot upptäckte var att en svensk känd släktforskare, Håkan Skogsjö, hade skrivit en massa böcker om släkterna på Åland – kommun för kommun – och där fanns Föglö kommun som en av dessa samlingar.

Två tjocka böcker med korsreferenser var fantastiskt att upptäcka. Jag fick dem i present av min sambo och som ni förstår har ett antal timmar spenderats på att läsa dessa.

Det finns mycket mer spännande att berätta om vad som hände sen och hur slakten fördelade sig på pappas sida – tyvärr har släktforskningen legat på is i några år – men för eller senare kommer jag ta upp den igen, jag är ju snart pensionär!

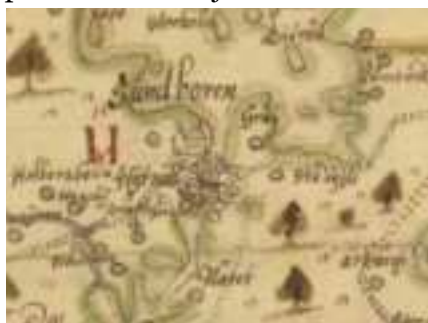

En kyrkas tillblivelse på 1600-talet

Skribent: Eva Larspers

För alla oss släktforskare spelar kyrkan en viktig roll på många sätt. Jag har haft turen att komma över en bok, som beskriver hur det kunde gå till, när en kyrka byggdes. Den aktuella kyrkan byggdes i Sundborn på 1600-talet och den första prästen, Georgio Georgij Aspero, förde loggbok under de fjorton år han arbetade där. En senare kyrkoherde, Gunnar Sjöholm, ordnade så att texterna "översattes" och trycktes.

Inledningen av boken handlar om hur kyrkan byggdes, längst ut på en udde vid sjön Toftan.

25/8 1619 börjades det hugga timmer till denna kyrka, och det mesta flottades hit under hösten. Den 24/4 1620 började timmerkarlarna upplåka timret. Under 1621 skänktes altarkläden, mässkläder, kalk mm och i september började Anders Snickare arbeta på predikstolen. Den tog fyra veckor att förfärdiga. Efter hand skänktes både saker och pengar; allt noggrant upptecknat och bokfört. I boken finns upptecknad varje välburgen man, som på något sätt medverkat till kyrkans tillblivelse.

Biskopen Johannes Rudbeckius i Västerås gav kyrkan namnet Hans trefaldighets kyrka.

Organisation

Församlingen indelades i fjärdingar med ungefär 33 hushåll i varje och de hade sedan bl a ansvaret för underhållet och byggnationer på Prästgården. Det finns i boken en förteckning över mantalet i församlingen. Alla hade sin egen bestämda plats i kyrkan, kvinnor och män på vardera sidan om kyrkgången, allt noggrant ned-skrivet. På så sätt var det också lätt att upptäcka vilka som "skolkade" från gudstjänsten.

Då och då samlades in pengar till olika ändamål; bl.a. hjälp till domkyrkan i Västerås.

Namn och penningssumma skrevs noggrant upp.

Kyrkvårdar, sexmän och tolfsmännens namn finns anteck-

nade. De är utvalda bland de rikare och mer ansedda församlingborna. Även namnen på klockare finns nedtecknade. Det fanns också tillsjare i varje fjärding.

Omvärlden

Förutom de vanliga gudstjänsterna, som inte skrivs så mycket om i den här boken, var ju kyrkan en viktig informationskanal.

1624 om sommaren gick pesten i Sverige. 1 sep 1625 brann i Stockholm över 300 hus på Västerlånggatan. Den 15 januari 1626 börjades ringa i kyrkklockan och det ringde i en månad. Sveriges änkedrottning var död.

1627 var kungen och drottningen vid Kopparberget hela påsken. Då hölls rättegång med dalkarlarna på herrgården som hade låtit sig bedragas av en falsk profet. 1629 var det stor pest i Stockholm och på många andra orter i Sverige.

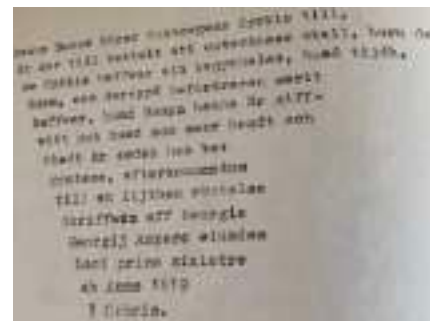
Juldagen 1629 gjordes en allmän tacksägelse över hela Sverige för den sex år långa freden mellan Sverige och Polen. Sommaren 1630 var pesten i Tuna socken och 344 människor dog.

1631 gjordes allmän tacksägelse över den stora seger konung Gustav hade över sina och våra fiender, den kejserliga truppen vi fick då ett heligt byte, många städer. Gud i Himmelen giv lycka och välsignelse att få ytterligare segrar över fienden och alla våra motståndare i Jesu namn.

1632 kom sorgliga och bedrövliga nyheter om att vår Herre och Konung skulle var skjuten av fienden. Klockorna ringde i flera veckor efter beskedet.

1634 22 juni begrovs Konung Gustav Adolf den Stoore.

Visitation hölls 1627, 1628 och 1629, då flera pastorer och kyrkoherdar från olika församlingar samlades, diskuterade och bestämde saker:

- Ungdomen hade förbättrats i katekesen.
- Klagades över att många ringer för länge efter ett lik; beslutades att de som ger 20 daler eller mer till kyrkan får ringa en timme, blir det längre får man böta. Flera andra ekonomiska frågor togs också upp.
- Några brudar, som varit kränkta av sina brudgummar före vigseln, ska böta till Kyrkan fyra daler vardera.
- Jönz Nilsson med sin bolerska, hustru Kerstin, Daniel Olufssons esterleverska, ska stå sex söndagar i vapenhuset och innan de tages in ska de kunna sin Katekes.
- De kvinnor som har hårrivits ska pastorn själv ta hand om.
- Jub Anna har bränt upp sitt barn till döds; ska stå i vapenhuset till dess hon kan tio Guds bud med sina förklaringar.

Den här kyrkan kom att stå på sin plats till 1755, då den ansågs för instabil efter en tillbyggnad, och därför revs. På platsen byggdes sen den kyrka som fortfarande finns kvar.

Soldattorpet LarsBergs

Skribent: Lars-Erik Käll

Soldattorpet LarsBergs i Mo socken i Hälsingland har på gott och ont påverkat min utveckling till den person jag är idag och det sätt jag och min familj levat våra liv på. Där lärde jag mig mycket som jag har haft stor nytta av och en del annat också.

Soldattorpet LarsBergs med No 133 i byn Överbo, Mo socken, Gävleborg län har fått sitt namn av soldaten Lars Berg vid Arbrå kompani, Hälsinge regemente. Min första-kontakt med torpet var sommaren 1953. Jag var där på semester med mina föräldrar och två yngre systrar. Torpet var då i "originalskick" men jag kommer inte ihåg så mycket från det besöket som 6-åring.

Nästa kontakt minns jag så mycket bättre. 1958 var jag och mina systrar föräldralösa och blev fosterbarn hos torpets ägare, morbror Per Berg och moster Märta. De överlät sin gård NilsNils till sonen Henning för att ta hand om oss tre syskon och började renovera soldattorpet som låg på gårdens ägor. Morbror Per är född på torpet och son till sista soldaten där, Lars Berg. Det skulle bli vår nya bostad.

I Hälsingland var det inte ovanligt, att den avgående soldaten fick bo kvar i sitt torp och att den tillträdande soldaten fick bygga ett nytt själv med hjälp av rotebönderna. Så verkar ha skett vid detta torps tillkomst. Före Lars var hans far Per Berg soldat No 133. Per fick avsked med underhåll efter 26 års "utmärkt väl" tjänst vid Hälsinge regementes sista mönstring på Mohed 1884. Han ska ha bott på en plats längre österut på Överbo nr 3 ägor enligt komihåget i byn. Ett förfallet uthus med loge fanns kvar där, när jag var tonåring. Kartan från laga skifte 1864 visar, att det låg ett torp vid uthuset då. När Lars Berg tog över efter sin far 1886 fanns ett torp på nästan samma ställe som LarsBergs ligger idag men betydligt längre från byvägen. Min "hypotes", som ännu inte är helt bekräftad, är att det äldre soldattorpet beboddes av soldaten före Per

Berg, Olof Lönn. För Per ordnades ett annat torp på den mer östra platsen, när han antogs 1860. Lars flyttade hem till fadern Per, när han tillträdde 1886. Olof Lönn bodde kvar ett par år på "sitt" torp efter Lars

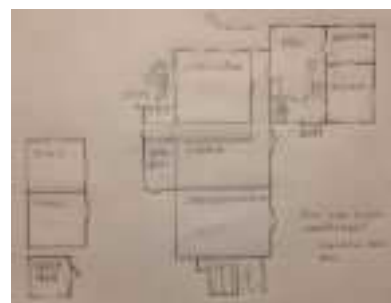

tillträde, men torpet var troligen i så dåligt skick, att Lars fick bygga sig ett nytt 75 m närmare byvägen. När och hur det skedde är oklart, men 1920 köpte Lars markbiten det är byggt på, från den tidigare rotebonden på Överbo Nr 2 för 1000 kr. Att det fanns ett torp på marken står det inget om i köpekontraktet. Redan 1894 köpte Lars marken mellan faderns torp och LarsBergs av rotebonden på Överbo Nr 3. Kanske var det då LarsBergs byggdes på ofri grund. Hur som helst så blev LarsBergs en lite mer påkostad variant av soldattorp, mer som en liten Hälsningegård.

LarsBergs var ett mycket spännande ställe att bo på sommaren 1959, innan det renoverades. Bostad, ladugård, dass, vedbod, lider och sädesmagasin med höskulle fanns under samma tak. Man kunde ta sig till dessa utan att gå ut. Det var bara stallet och grishuset som var separata byggnader. Under sädesmagasinet fanns det en jordkällare med plats för massor av potatis, som man kunde hålla ner via hål

på sidan om trappan ner till underjorden. Där nere luktade det jord och var kallt. Det fanns konserverade bär i glasburkar med röda gummiringar, salt sill, lingon- och blåbärssylt mm på hyllorna.

Boningshuset hade två rum och kök där nere och en kammare på den i övrigt oinredda vinden.

Enligt morbror Per är huset flyttat från grannbyn Glösbo, där det varit gästgivargård. Morbror Per berättade gärna att någon blivit ihjälslagen i gästgiveriet och jag tror att han var lite rädd för att den dödade skulle gå igen. Ingången på boningshuset hade pardörrar till en farstu. Till vänster fanns två stängda glasade dörrar framför trappan till övervåningen. Det var kallt i farstun trots dörrarna. Till höger fanns dörren in till torpets finrum och innanför låg kammaren. Båda rummen hade kakelugnar.

Rakt fram var dörren till det kombinerade köket och "brystuga". Ordet betyder "bryggstuga där man tillreder". Det är på hälsingegårdarna ett grovkök där man bakade och tvättade kläder och kylde mjölken från "laggårn" och förgrodde sättpotatis mm. Cirka en fjärdedel av torpets yta togs upp av den enorma muren runt bakugnen, vedspisen och kakelugnarna. Det var säkert varmt i huset en bra stund, om man värmdes upp allt det teglet. Hela köket var klätt med pärlspont i någon blågröngrå färg. Där fanns också ett skafferi och en vedlåda i samma material.

Kammaren på torpets vind var Pers syster Emmas. Där fick vi inte vara. Hon hade den på "undantag" och bodde i torpet några veckor på sommaren. Där fanns en rund gjutjärns-kamin. Vi hade många funderingar på hur Emmas jättestora sekretär kommit upp och in i hennes kammare. När vi renoverade torpet ett par år senare tog vi upp ett hål i gaveln för en balkongdörr och kunde fira ner den.

På "bron" framför torpet sitter fyra generationer med soldat Lars Bergs och hans fru Britas gener i blodet. Bilden är troligen tagen 1947, Brita är f.d. soldaten Lars Bergs änka sedan 1945. Deras dotter Emma sitter längst till höger, barnbarnet Gunborg längst till vänster och barnbarnsbarnet Birgitta lutar sig mot gammelmormor.

Det mest spännande på torpet kom man till via dörren till vänster i köket. Den ledde ut till en vinklad korridor som i sin borte ända hade ingångar till dasset och vedbod samt en utgång till det separata stallet. Mitt emot dörren från köket var dörren in till ladugården. Där rymdes några kor, en kalvkätte och en eldstad i form av en

pannmur. Hela ladugården var byggd i trä och stod på stenstolpar. På dasset fanns det två stora "skårör" som man sa i trakten och en mindre för barn. Det var ganska mörkt i korridoren. Där var inga fönster och bara ett par glödlampor. Det fanns en stege upp till höskullen. Där fanns det hö att hoppa i och ljuset silade in i springorna mellan bräderna. När vi hoppat ett tag blev det som ljusstrålar i den dammiga luften.

Våren 1960 började renoveringen med att vi rev lagårdsdelen och grävde ut för källarvåning under halva huset. Sommarlovet mellan 8:an och 9:an blev arbetsamt. Jag hade lovat att hjälpa till att riva resten av ladan och vi flyttade sädesmagasinet till de gamla stallarna för att ge plats åt en häst, en fjällko, ca 15 getter, en bock och några får. I grishuset hade vi höns och ankor på vintern. Ibland hade vi en gris över sommaren. Jag själv födde upp kaniner. Det var ett riktigt torparliv i LarsBerg på 60-talet. Jag lärde mig också att timrade hus och att spåntak var jobbiga att riva.

Ett efterlängtat foto

Skribent: Monica Lindkvist

Ett foto kan betyda mycket av olika anledningar

Jag blev jätteglad när jag för bara några dagar sedan fann ett foto på mig själv som liten där både farmor och farfar finns med på bilden.

På mina äldre bröder finns mängder av foton på dem när de besöker farmor Märta och farfar Gustav Lindkvist i huset Lindebo i Stigtomta, Sörmland.

Men först nu på gamla da'r har jag alltså äntligen hittat ett efterlängtat foto där jag själv och min mor Lilly finns med tillsammans med farmor och farfar!

"Att oroa sig tömmer inte morgondagen på dess eventuella sorger, det tömmer idag på sin styrka och glädje" - Corrie ten Boom

Mörttjärnshöjden - ett finntorps historia

Skribent: Margot Johnsson

Nybyggarna Jan och Ingrid

Omkring 1730 kom det nygifta paret finnättlingarna Jan Jakobsson Rikkinen (min farfars mormors mormors far) från Nitten i Grangärde och hans hustru Ingrid Matsdotter (min farfars mormors mormors mor) från Stora Tomsjön i Hällefors till Mörttjärnshöjden.

Mörttjärnshöjden låg långt uppe i ödemarken nordväst om sjön Mången i Värmland, nära dala-gränsen. Jan var Mörttjärnshöjdens nybyggare och man får anta att han svedjade och odlade upp mark, fiskade och jagade som de övriga finntorparna och kunde försörja sig och sin familj. Hemma på gården fick Ingrid ta ansvar för barnen och boskapen. Barnen måste troligen också tidigt vara med i arbetet. År 1762 dör Ingrid av "håll och stygn" (lunginflammation). Då har Jan och Ingrid hunnit vara gifta i 30 år och fått 10 barn tillsammans, 6 söner och 4 döttrar. Maria, den äldsta dottern, förde finnskogsgenerna vidare till oss. Mycket hände med Mångentorparnas förhållande till Hällefors bruk under de 30 år Jan och Ingrid hann vara gifta.

Mörttjärnshöjden blev troligen ett kolartorp med skyldighet att leverera kol till bruket. Som övriga torpare fick Jan säkert slita som kolare större delen av året. Kolveden skulle huggas upp och torka och köras till kolbottnar för att resas till milor. Milorna tändes i oktober och kolningen skulle vara avslutad före jul. Sedan skulle kolen köras till hyttorna på vinterföret. Sommarvägarna var knappt framkomliga. För familjens försörjning fanns det även nödvändiga jordbrukssysslor som måste utföras vid torpet och boskapen skulle tas om hand. Hela familjen fick hjälpa till, var och en efter sin förmåga.

Jan och Katarina – ett tragiskt slut

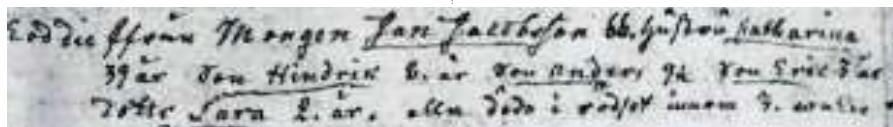
År 1763, ett år efter Ingrids död, när Jan är 60 år, gifter han om sig med den 30 år yngre Katarina Hindersdotter. Under de 10 år de

Utsikt från Mångentorpet med sjön Mången i bakgrunden.

hinner leva tillsammans får de enligt kyrkböckerna 8 barn.

Åren 1771-1773 hade vi missväxt och hungersnöd i Sverige. Det började med att vintern 1770 -71 var mycket svår. Sedan blev våren blöt och sommaren het. Detta upprepades 1772 och 1773 med dåliga skördar och 1773 dör mer än 5 % av befolkningen.

Många människor svält ihjäl, men nästan vart fjärde dödsfall orsakades av rödsot (dysenteri). Rödsot är en tarminfektion, och begreppet "rödsot" kom av att den som var sjuk fick blodiga diarréer med svåra magsmärtor och feber. Rödsoten kunde drabba alla åldrar, men vid stora epidemier på grund av svält var det vanligt med flest dödsfall hos barnen. Nödåret 1784 hade man tagit lärdom från 1773 års rödsotsepidemi och Collegium medicum utfärdade en varning mot "det så kallade nödrödet, vilket tillagas av, för hälsan skadelige ämnen, så som bark, mäsik, agnar, ollon, ben, stötte eller brände, ljung- och linfrösknopp, sönderskuren halm, sågspån med flere dylike och lägger grunden till dödliga och obotliga sjukdomar, var 1773 års rödsot och rötfebrar ännu äro ett talande bevis".

I Mörttjärnshöjden, som låg helt avskilt högt upp i skogen, kämpade Jan och Katarina förgäves mot svälten och rödsoten. Kanske försökte de dämpa hungern och hålla svälten borta med det så kallade nödrödet. I maj 1773 hittades hela familjen döda. Tre barn hade dött tidigare.

I dödboken skriver prästen:

Ifrån Mongen Jan Jacobsson 66, hustru Catharina 39 år, son Hindrik 8 år, son Anders 9 1/2 år, son Erik 3 år, dotter Sara 2 år, alla döda i rödsot inom 3 veckor.

Mörttjärnshöjden blir Koppartorpet

Samuel Jansson, son till Jan Jacobsson i hans äktenskap med Ingrid Matsdotter, tog över torpet 1776 men flyttade redan 1783 till Nora socken.

År 1783 övertogs torpet av Jan Ersson Koppar, som även byggde nytt vid torpet.

Mörttjärnstorpet kallades därefter Koppartorpet. 1790 säljer Jan Ersson äganderätten till torpet till Hällefors bruk, något som så gott som alla hemman i trakten gjorde.

Släkten Koppar bodde kvar på torpet i 56 år.

Numera finns ingenting av torpet kvar. Det ödelades på 1930-talet.

Studiecirklar och medlemsmöten - hösten 2022

Kom med på våra sociala och kunskapshöjande aktiviteter i höst! Som vanligt är det efterfrågan som styr vad vi kan erbjuda på våra fyra orter Köping, Arboga, Kungsör och Kolsva. Håll koll på vår webbsida och våra sociala medier för aktuell information.

Cirklar för nybörjare

Vår cirkelledare Christer Ståhl håller gärna cirkel i släktforskningsgrunder i Arboga, Köping eller Kolsva. Cirkeln genomförs med fysiska möten vid sex tillfällen på fyra studietimmar. Vi maximerar deltagarantalet till fem så alla kan komma till tals under mötena. Du använder din egen dator och söktjänsten ArkivDigital. Blir det efterfrågan i Kungsör är vi flera som kan hålla motsvarande nybörjarcirkel där.

Släktforskningsprogram

Som nybörjare behöver du även skaffa dig ett släktforskningsprogram. Starta gärna med det relativt enkla "MinSläkt" från Dannbergs Data. Det kan användas i en gratis version som duger bra för att själv prova på hur det fungerar eller för en studiecirkel på fyra fem tillfällen med två till tre studietimmar. Vill du satsa på lite mer avancerade

släktforskningsprogram så är Peder Vikström redo att hålla cirklar på släktforskningsprogrammen Disgen och Genney.

Torp- och gårdsforskning

Soldattorpsinventeringen i Kungsör fortsätter under hösten med start den 12 september på Kungsörs bibliotek. Måndagar 17.00 till 19.30 gäller hela hösten. Fler som vill forska om torpen och/eller soldaterna i Kungsör är välkomna att ansluta. De månadsvisa träffarna "Forska på din gårds historia", under Lars Karlssons ledning, fortsätter i höst. Det är ett forum för de som forska om gårdar och torp för utbyte av erfarenheter och nyheter inom området.

Berättar- och skivrarträffar

Kom med på våra månadsvisa träffar för alla som vill förmedla historia. Vi träffas och berättar för varandra om egna eller släktens historier. Var gång med ett speciellt tema som deltagarna hjälps åt att bestämma. Målet är att inspirera deltagarna att skriva. Om skribenten vill, får övriga deltagare ta del av texten i förväg och gruppen samtala om det skrivna vid kommande möte.

Vi diskuterar DNA

Vi startar, efter ett långt uppehåll, åter med månadsvisa träffar för oss som släktforskar via DNA-analys. Peder Vikström och Carina Huggare är värdar för träffarna och som i första hand handlar om hur man kan jobba vidare med analysresultaten från det autosomala DNA-testet.

Projekt "Forsbergs 6x6"

Vi har en grupp som fortsätter att digitalisera de bilder föreningen övertagit från Forsbergs Foto. Det finns mängder av 6x6-negativ att skanna och vi startar gärna en grupp till om vi får minst fyra och max sex deltagare. Två personer arbetar tillsammans med en skanner och vi har tre skannrar.

Släktforskarhjälp – Öppet för alla

Varje månad fortsätter vi med "Släktforskarhjälp - Öppet för alla" i Köping, Arboga, Kungsör och Kolsva. Vi välkomnar alla som är intresserade av släktforskning. Nybörjare får hjälp med att komma igång och alla kan få hjälp med problem i den egna forskningen. Vi diskuterar och visar på nya och gamla möjligheter för släkt- och gårdsforskning, utbyter erfarenheter mm.

Guidad vandring i stadsdelen Kungsängen i Köping

Köping är under mitten av 1940-talet Sveriges snabbast växande stad.

Den "stora industriexpansionen" i anslutning till Köpings hamn startar i skiftet mellan 1930 och 1940-talet.

Skånska Cementaktiebolaget med dess långa linbana blev först ut. I dess närhet växte stadsdelen Kungsängen/Mälartorget upp, ett tidstypiskt brukssamhälle.

Välkommen att följa med på en guidad vandring i det "gamla brukssamhället" där en liten del av Köpings historia levandegörs, hälsar guiden Monica Lindkvist.

Två guidningar erbjuds.

**Söndag 4 september kl 15.00
samt onsdag 7 september
kl 17.00**

Startpunkt är på Tibnors parkering mitt emot avtagsvägen mot Malmön.

Samling senast 15 min innan guiden startar sin berättelse. Beräknad tid för denna vandring är cirka 1 timme och 45 minuter.

Anmälan görs till kungsangen04@vmsf.se eller kungsangen07@vmsf.se.

Höstens program

i samverkan med Studieförbundet Vuxenskolan

Föreningsmöten hösten 2022 Lokal: Studieförbundet Vuxenskolan, Trädgårdsgatan 14 A, Köping

2022-10-12, 18.00-21.00 Föredrag "Forska i andra källor än kyrkböcker" av Fredrik Mejster

Vi hade Fredrik Mejster på ett uppskattat besök den 7 februari 2017 då han berättade om släktforskningen bakom TV-programmet "Allt för Sverige" som Fredrik ansvarade för några säsonger.

Fredrik brinner för att levandegöra människor i äldre tid. Denna gång handlar föredraget om att hitta till andra källor för släktforskning än kyrkböckerna. Vi kanske också får höra vad intressant man kan hitta när man släktforskar om skilsmässor i äldre tid.

2022-11-02, 18.00-20.30 Föredrag "Häxorna i Torsåker" av Helena Bure Wijk

När Helena hade släktforskat några år upptäckte hon att många anmödrar hade blivit avrättade för trolldom på 1600-talet. Det väckte hennes intresse och hon inledde en spännande och skrämmande "häxforskning". I det här föredraget berättar Helena om de svenska häxprocesserna och om kvinnornas starka ställning här i Mälardalen, völborna i Tuna och hur de trollkunniga förvandlades till häxor på 1600-talet.

Historia är ett ämne som ligger Helena varmt om hjärtat. Hon har en magister i religionsvetenskap och teologi och forskar bland annat om de nordiska häxprocesserna och förkristen folketro. Under hösten medverkar hon i programserien "Vem tror du att du är?".

2022-11-26, 13.00 – 16.00 Julkul hos Västra Mälardalens Släktforskare

Kom och upptäck vad många olika roliga aktiviteter som Du kan göra inom ämnet släktforskning. Vi avslutar året med en egen "julmarknad" med temat släktforskning. Inledningsvis gemensamt med glögg och pepparkaka medan vi lyssnar på några underhållande historier från förr. Sedan sprider vi ut oss efter intresseområden i hela Studieförbundet Vuxenskolan lokal på Trädgårdsgatan 14 A i Köping. Kaffe och lussekatt finns att hämta i pentryt under eftermiddagen.

Mer information om programmet kommer!

Medlemsöppet - använd resurserna i vår släktforskarlokal!

Öppen tisdag, onsdag och torsdag mellan 13.00 – 18.00 från och med den 6 september 2022. Studieförbundet Vuxenskolan, ingång från Trädgårdsgatan 14A i Köping. Ring på ringklockan så tar Göran Wreder emot dig!

Släktforskarhjälp, öppna för alla utan anmälan

Dessa möten är utmärkta tillfälle att lära mer om temat för respektive kväll och att få hjälp med problem i den egna forskningen. Information om aktuella teman kommer i nyhetsbrevet samt på webbsidan och Facebook.

Plats	Tid	September	Oktober	November	December
Biblioteket i Arboga	16.00-19.00	22/9	20/10	17/11	8/12
Brukskyrkan i Kolsva	17.00-19.30	5/9	3/10	7/11	5/12
Biblioteket i Kungsör	15.30-18.30	20/9	18/10	15/11	6/12
Vuxenskolan i Köping	16.00-19.00	28/9	26/10	23/11	14/12